

AYT

EDEBİYAT

Öğrenmenin
EN Kolay
Yolu!

Destek
Serisi

Destek Defterim

"AYT'de En Büyük Desteğim"

AYT EDEBİYAT
Konularının
Ayrıntılı Anlatımı

öğretici sorular

destek
soruları

notlar bölümü

destek
noktaları

İhtiyacın Olan
HER ŞEY
Bu Defterde!

Öğretmenin EL YAZISI ile

ens

Eğitimde Nitelikli Sayfa

Harun DERİN
Mikail ÖZTAŞ

Copyright © Bu kitabın her hakkı saklıdır.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-605-06793-5-9
1609 - 1 - 20

Sözel Branşlar Yayın Yönetmeni:

Mikail ÖZTAŞ

Yazar:

Harun DERİN - Mikail ÖZTAŞ - Hasan ÖZDEMİR

Editör:

Nuri SOYUDURU

Dizgi:

ens Dizgi Grafik

Santral: **0850 302 2090**

ENS Yayınları: **0549 805 37 82**

Matbaa:

ensyayinlari@gmail.com

[ensyayinlari](https://www.instagram.com/ensyayinlari)

[Ens Yayınları](https://www.facebook.com/EnsYayinlari)

SUNUŞ

Kıymetli Öğrencilerimiz,

Bu zamana kadar pek çok sınavda ter döktünüz, göz nuru döktünüz; bundan sonra da hayatınızda önem arz eden pek çok sınavla karşılaşacaksınız. Üniversite sınavı belki de bu sınavların en kapsamlısı ve yorucu olanıdır. Ülkemizde pek çok öğrencinin ana sorunu, üniversite sınavına hazırlık döneminde “temel eksikliği”dir. **ENS Yayınları** olarak bu eksikliği gidermek amacıyla hazırladığımız “**DESTEK SERİSİ EDEBİYAT DESTEK DEFTERİM**”i sizlere ulaştırmanın sevincini yaşıyoruz. İnsanı sınavlardan çok bilmediklerinin korkuttuğunu, hayatın kendisinin de bir sınav olduğu gerçeğini göz ardı etmeden söyleyebiliriz.

ENS Yayınları Destek serisinin her bir ürünü, öğrenilemeyen ya da eksik öğrenme neticesinde unutilan, yani bilinmeyen konulara ışık tutmak, bu konularla ilgili kalıcı öğrenme sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

ENS Yayınları Destek Defterim serisinin her bir defteri detaylı konu anlatımlarıyla destek noktalarıyla, destek sorularıyla ve konu içerisindeki örnek sorularıyla, konuları en iyi şekilde kavramanızı ve pekiştirmenizi sağlayacaktır.

Ustabaşı olmanın yolu pratik yapmaktan geçmektedir. Çoğu öğrenci önceki dönemlerde aynı konunun işlendiğini ancak unutulduğunu itiraf etmektedir. Kalıcı öğrenme, yaparak-yaşayarak ve tekrar ederek çalışmayı gerektirir. Biz de kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirebilmenize yardımcı olmak için uzman öğretmenlerimiz tarafından hazırlanan “**Destek Defterim**” serisini sizlerin beğenisine sunuyoruz.

ENS Destek Defterim’in tamamı kademeli ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirecek biçimde hazırlanmıştır.

Bu defterin hazırlanmasında emeği geçen yazarımız Mikail ÖZTAŞ, Harun DERİNe; desteklerinden dolayı, Hasan ÖZDEMİR ve Ayşenur DEVECİ hocamıza; Necdet Alp BAYRAM’a; Dizgi – Tasarım Uzmanımız Raşit SAVAŞ’a ve editörümüz Nuri SOYUDURU’ya sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Unutmayın ki hayat mücadelelerle dolu ve uzun bir yolculuktur. Bu uzun yolculukta size DESTEK olmak bizim en büyük sevinç ve gurur kaynağımız olacaktır.

ENS YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: TÜRK EDEBİYATINA GİRİŞ	9
Edebiyat	10
Güzel Sanatların Sınıflandırılması	11
Edebiyatın Bilimlerle İlişkisi	13
Metinlerin Sınıflandırılması	15
Edebî Akımlar	16
Türk Edebiyatının Dönemleri	23
Türkçenin Gelişim Evreleri	24
2. ÜNİTE: ŞİİR	25
Şiir Kavramları	27
Nazım Biçimi (Nazım Şekli)	28
Nazım Türü	29
Ahenk Unsurları	30
Konularına Göre Şiir Türleri	36
İmge ve Edebî Sanatlar	38
İSLAMİYETİN KABULÜNDEN ÖNCEKİ TÜRK ŞİİRİ	46
Koşuk - Sagu	47
GEÇİŞ DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI	48
Kutadgu Bilig	48
Divânu Lügati't Türk-Atabetül Hakayık-Divân-ı Hikmet	49
HALK ŞİİRİ	51
A. Anonim Halk Şiiri	52
B. Âşık Tarzı Halk Şiiri	54
Âşık Tarzı Halk Şiiri Nazım Şekilleri	55
Âşık Tarzı Halk Şiiri Temsilcileri	58
Koroğlu/Karacaoğlan	58
Kayıkçı Kul Mustafa/Ercişli Emrah/Âşık Ömer	59
Gevheri/Levni/Dertli	60
Dadaloğlu/Erzurumlu Emrah/Bayburtlu Zihni	61
Sümmani/Ruhsatî/Seyranî	62
C. Dinî-Tasavvufî Türk Şiiri (Tekke Şiiri)	63
Dinî-Tasavvufî (Tekke) Halk Şiiri Nazım Türleri	65
İlahî/Nefes/Devriye/Nutuk/Şathiye/Deme	65
Dinî-Tasavvufî Türk Şiiri (Tekke Şiiri) Temsilcileri	66
Hacı Bektâş-ı Velî/Yunus Emre/Kaygusuz Abdal	66
Hacı Bayram Velî/Eşrefoğlu Rumi/Pir Sultan Abdal/Aziz Mahmut Hüdayî	67
Erzurumlu İbrahim Hakkı	68
DİVAN ŞİİRİ	69
Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri	72
Gazel	72
Kaside	73
Müstezatî/Rubai/Kıt'a/Tuyuğ	75
Murabba/Muhammesî/Sarkı/Terbi	76
Terkibibent-Tercüibent	77
Divan Şiiri Nazım Türleri	78
Divan Şiirinde Akımlar	79
Divan Edebiyatı Şairleri	80
Hoca Dehhanî/Mevlana/Sultan Veleddin/Ahmet Fakihî/Şeyyad Hamza/Ahmetdi	80
Âşık Paşa/Kadı Burhaneddin/Nesimi/Gülşehri/Şeyhi	81
Ahmet Paşa/Necatî Bey/Süleyman Çelebi/Alî Şir Nevai/Bağdatlı Ruhi	82
Taşlıcalı Yahya/Fuzulî/Baki	83

Zatî/Hayalî/Nev'î/Nef'î/Nabî.....	84
Azmîzade Haletî/Nailî/Nevizade Atâî/Neşatî/Şeyhülislam Yahya/Nedîm.....	85
Şeyh Galîp/Sünbülzade Vehbî/Enderunlu Fazîlî/Enderunlu Vasfî/ Keçecîzade İzzet Molla.....	86
DİVAN EDEBİYATINDA NESİR.....	87
Divan Edebiyatı'nda Düzyazı (Nesir) Türleri.....	88
Tezkire/Sefaretname/Siyasetname/Seyahatname.....	88
Münşeât/Siyer/Mektup/Tarih/Gazavatname/Surname/Menakıbname.....	89
Nesir Türünde Eser Veren Sanatçılar.....	90
Âşıkpaşazade/Sinan Paşa/Mercimek Ahmet/Lamiî Çelebi.....	90
Şehî Bey/Latifî/Âşık Çelebi/Şeydi Ali Reis/Pîri Reis/Evliya Çelebi.....	91
Katip Çelebi/Naima/Peçevi İbrahim/Koçî Bey.....	92
Nergisî/Veysî/Yirmisekiz Mehmet Çelebi/Ahmet Cevdet Paşa.....	93
TANZİMAT DÖNEMİ'İNDE ŞİİR.....	95
1.Dönem Tanzimat Şiiri.....	95
İbrahim Şinasi/Namık Kemal.....	96
Ziya Paşa.....	97
2.Dönem Tanzimat Şiiri.....	98
Abdülhak Hamit Tarhan.....	99
Muallim Naci.....	100
SERVETİFÜNUN ŞİİRİ.....	101
Tevfik Fikret.....	102
Cenap Şahabettin.....	103
FECRİATİ ŞİİRİ.....	105
Ahmet Haşim.....	106
MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ ŞİİRİ.....	107
Ziya Gökalp.....	107
Mehmet Emin Yurdakul.....	108
Rıza Tevfik Bölükbaşı.....	109
BEŞ HECECİLER.....	110
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	110
Enis Behiç Koryürekî/Halîl Fahri Özansoy/Orhan Seyfi Orhon.....	111
Yusuf Ziya Ortaç.....	112
Millî Edebiyat Döneminde Diğer Şiir Anlayışları ve Şairler.....	112
Yahya Kemal Beyatlı.....	112
Mehmet Akif Ersoy.....	113
CUMHURİYET DÖNEMİ ŞİİRİ.....	115
1. Öz (Saf) Şiir Anlayışını Sürdüren Şiir.....	116
Cahit Sıtkı Tarancı/Ahmet Hamdi Tanpınar.....	117
Necip Fazıl Kısakürek.....	118
Ahmet Muhip Dranası/Asaf Halet Çelebi.....	120
Yedi Meşaleciler.....	121
Ziya Osman Sabal/Yaşar Nabi Nayır.....	122
Cevdet Kudret Solokî/Sabri Esat Siyavuşgil/Vasfî Mahir Kocatürk.....	123
Muammer Lütî Bahşî/Kenan Hulûsî Koray.....	124
2. Serbest Nazım ve Toplumcu Gerçekçi Şiir.....	125
Nazım Hikmet.....	126
Ercüment Behzat Lavî/Hasan İzzettin Dinamo.....	127
Cahit İrgat.....	128
A.Kadir.....	129
Enver Gökçel/Suat Taser.....	130
3. Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir.....	131
Ahmet Kutsî Tecerî/Kemalettin Kamu.....	132
Ömer Bedrettin Uşaklı/Halide Nusret Zorlutuna.....	133

Necmettin Halil Onan/Arif Nihat Asya	134
Orhan Şaik Gökyay/İzki Ömer Defne	135
Behçet Kemal Çağlar/Hüseyin Nihal Atsız/Şükufe Nihal Başar	136
4. Birinci Yeni (Garipçiler)	137
Orhan Veli Kanık	138
Oktay Rifat Horozcu	139
Melih Cevdet Anday	140
5. Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şairler	141
Fazıl Hüsnü Dağlarca	142
Behçet Necatigil	143
Cahit Külebi/Bedri Rahmi Eyüboğlu	144
Sebahattin Kudret Aksal/Sedat Umran	145
Özdemir Asaf	146
Maviciler	146
Attila İlhan	147
Hisarcılar	148
Mehmet Çınarlı	148
İlhan Geçer/Bekir Sıtkı Erdoğan/Yavuz Bülent Bakiler	149
Mustafa Necati Karaer	150
6. İkinci Yeni Şiiri	151
Cemal Süreya	152
Ece Ayhan/Edip Cansever	153
İlhan Berk	154
Turgut Uyar/Ülkü Tamer	155
Sezai Karakoç	156
7. 1960 Sonrası Toplumcu Şiir	157
İsmet Özel	157
Ataol Behramoğlu	158
Süreyya Berfe/Nihat Behram/Refik Durbaş	159
Ceyhan Atıf Kansu/Gülten Akın	160
Can Yücel/Ahmet Arif	161
Kemal Özer	162
8. 1960 Sonrası Mistik Duyarlılık Şiiri	163
Cahit Zarifoğlu	163
Erdem Beyazıt/İbubekir Eroğlu/İlmi Yavuz	164
Nuri Pakdil	165
9. 1980 Sonrası Türk Şiiri	166
Haydar Ergülen/Hüseyin Atlansoy	167
Murathan Mungan	168
Küçük İskender/Sunay Akın	169
10. Cumhuriyet Dönemi'nde Halk Şiiri	170
Âşık Veysel Şatıroğlu	170
Âşık Murat Çobanoğlu/Âşık Mahzuni Şerif	171
Âşık Feymanî/Âşık Şeref Taşlıova/Âşık Yaşar Reyhani	172
Abdurrahim Karakoç/Neşet Ertaş	173
3. ÜNİTE: HİKÂYE	175
Hikâyenin Tanımı, Özellikleri	176
Hikâyenin Unsurları	177
Hikâye Türleri	179
TÜRK EDEBİYATINDA HİKÂYE	181
1. Geçiş Dönemi Hikâye (Dede Korkut)	181
2. Divan Edebiyatında Hikâye (Mesnevi)	182
3. Halk Edebiyatında Hikâye (Halk Hikâyesi)	183

4. Tanzimat Edebiyatı Dönemi'nde Hikâye	185
5. Servetifünun Edebiyatı Dönemi'nde Hikâye	188
6. Millî Edebiyat Dönemi'nde Hikâye	189
Ömer Seyfettin	190
Refik Halit Karay/Ahmet Hikmet Müftüoğlu	191
7. Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye	192
1923-1940 Arası Hikâye	192
1940-1960 Arası Hikâye	193
1960 Sonrası Hikâye	194
Küçürek Hikâye	195
Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâyeleri ile Öne Çıkan Sanatçılar	196
Mustafa Kutlu	196
Nezihe Meriç	197
Tomris Uyar	198
Sevinç Çokum/Necati Tosuner	199
4. ÜNİTE: ROMAN	200
Romanın Tanımı ve Özellikleri	201
Romanın Ögeleri (Yapı Unsurları)	202
Romanlarda Bakış Açısı	203
Romanda Anlatım Teknikleri	205
ROMAN TÜRLERİ	209
Konularına Göre Romanlar	209
Akımlarına Göre Romanlar	212
TANZİMAT DÖNEMİ ROMANI VE SANATÇILARI	213
1. Dönem Tanzimat Romanı	214
2. Dönem Tanzimat Romanı	215
Namık Kemal/Ahmet Mithat Efendi	216
Şemsettin Sami/Nabizade Nazım	218
Recaizade Mahmut Ekrem	219
Sami Paşazade Sezai	220
SERVETİFÜNUN DÖNEMİ ROMANI VE SANATÇILARI	221
Halit Ziya Uşaklıgil/Mehmet Rauf/Hüseyin Cahit Yalçın	222
Servetifünun Dönemi'nde Bağımsız Sanatçılar	225
Hüseyin Rahmi Gürpınar/Ahmet Rasim	225
MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ ROMANI VE SANATÇILARI	228
Yakup Kadri Karaosmanoğlu/Reşat Nuri Güntekin/Halide Edip Adıvar	
Refik Halit Karay/Ebubekir Hazım Tepeyran	229
CUMHURİYET DÖNEMİ ROMANI VE SANATÇILARI	236
1. 1923-1950 Arası Roman	236
Aka Gündüz/Sadri Ertem/Sabahattin Ali/Memduh Şevket Esenalı/Peyami Safa	237
2. 1950-1980 Arası Roman	241
A. Millî Duyarlılıkları Yansıtan Roman	242
Hüseyin Nihal Atsız/Halide Nusret Zorlutuna/Mithat Cemal Kuntay/Emine İşınsu Öksüz/Mustafa Necati Sepetçioğlu/Bahaeddin Özkisi	242
B. Toplumcu Gerçekçi Roman	245
Orhan Kemal/Yaşar Kemal/Kemal Tahir/Fakir Baykurt/Samim Kocagözi	
Kemal Bilbaşar/Mahmut Makal/Talip Apaydın/Necati Cumalı/İrfat İlgazi	
Aziz Nesin/Muzaffer İzgü/Dursun Akçami/Tarık Dursun/Abbas Sayar	
Orhan Hançerlioğlu/Faik Baysal	246
C. Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Roman	259
Halikarnas Balıkcısı/Abdülhak Şinasi Hisar/Ahmet Hamdi Tanpınar	
Tarık Buğra/Samiha Ayverdi	260
D. Modernizmi Esas Alan Roman (1950-1980 Arası ve 1980 Sonrası)	265

<i>Postmodernizm</i>	266
Sait Faik Abasıyanık/Oğuz Atay/Yusuf Atıl/Orhan Pamuk/Vüs'at O. Bener/ Bilge Karasu/Rasim Özdenören/Adalet Ağaoğlu/Oktay Akbalı/Ferit Edgü/ Latife Tekin/Nedim Gürsel/Selim İleri/Hasan Ali Toptaş/İhsan Oktay Anar/ Füruzan/Pınar Kür/İnci Aral/Naazlı Eray/Alev Alatlı/Ahmet Ümit/Buket Uzuner.....	266
<i>3. 1980 Sonrası Roman</i>	277
<i>Dünya Edebiyatında Roman</i>	278
5. ÜNİTE: MASAL-FABL-DESTAN-EFSANE-CENKNAME	281
MASAL	282
Pertev Naili Boratav/Eflatun Cem Güney/Tahir Alangu/Naki Tezel.....	283
FABL	285
DESTAN	286
<i>1. Doğal Destan</i>	286
<i>2. Yapay Destan</i>	287
<i>Türk Edebiyatında Destanlar</i>	288
EFSANE	292
CENKNAME	293
6. ÜNİTE: TİYATRO	295
TİYATRO TÜRLERİ	300
Trajedi(Tragedy)/Komedi/Dram/Epik Tiyatro/Absürt Tiyatro.....	300
<i>Türk Edebiyatında Tiyatro</i>	304
<i>A. Geleneksel Türk Tiyatrosu</i>	304
Karagöz(Gölge Oyunu)/Orta Oyunu(Meydan Oyunu)/Meddah/Köy Seyirlik Oyunu.....	304
<i>B. Batı Edebiyatı Etkisinde Gelişen Türk Tiyatrosu</i>	308
<i>I. Tanzimat Dönemi Tiyatro</i>	308
Sinasi/Namık Kemal/Direktör Ali Bey/Ahmet Vefik Paşa/Ahmet Mithat Efendi/ Abdülhak Hamit Tarhan.....	309
<i>II. Servetifünun Dönemi Tiyatro</i>	311
Hüseyin Suat/Halit Ziya Uşaklıgil/Mehmet Rauf/Cenap Şahabettin.....	311
<i>III. Millî Edebiyat Dönemi Tiyatro</i>	312
İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci/Musahipzade Celal.....	312
<i>IV. Cumhuriyet Dönemi Tiyatro</i>	314
Nahit Sırrı Örik/Haldun Taner/Recep Bilginer/Refik Erduran/Orhan Asenal/ Turan Oflazoğlu/Cevat Fehmi Başkut/Güngör Dilmen/Turgut Özakman.....	315
7. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER	320
<i>Biyografi(Yaşam Öyküsü)</i>	321
<i>Otobiyografi</i>	322
<i>Mektup</i>	323
<i>Günlük</i>	324
<i>Anı</i>	325
<i>Haber Metni</i>	326
<i>Gezi Yazısı</i>	327
<i>Makale</i>	328
<i>Sohbet/Fıkra</i>	329
<i>Eleştiri</i>	330
<i>Mülakat</i>	331
<i>Röportaj/Deneme</i>	332
<i>Söylev</i>	333
<i>Kaynakça</i>	335
<i>Cevap Anahtarı</i>	336

1. ÜNİTE
TÜRK
EDEBİYATINA
GİRİŞ

EDEBİYAT (YAZIN)

Duygu ve düşüncelerin, dil aracılığı ile, estetik kurallar çerçevesinde, yazılı veya sözlü olarak ifade edilmesine **edebiyat (yazın)** denir.

Güzel Sanatlar İçinde Edebiyatın Yeri

Diğer eserlerden farklı olarak sanat eserleri insanda coşku ve estetik haz uyandırır. Edebiyat, dilde gerçekleştirilen bir güzel sanatlar etkinliğidir, yani edebiyatın malzemesi dildir. Malzemesi **dil** olduğu için edebiyat, sınırları en dar ve millî olan tek sanat dalıdır. Edebiyatın asıl amacı güzel sanatların en önemli ögesi olan estetik zevk duygusunu dil aracılığı ile gerçekleştirmektir.

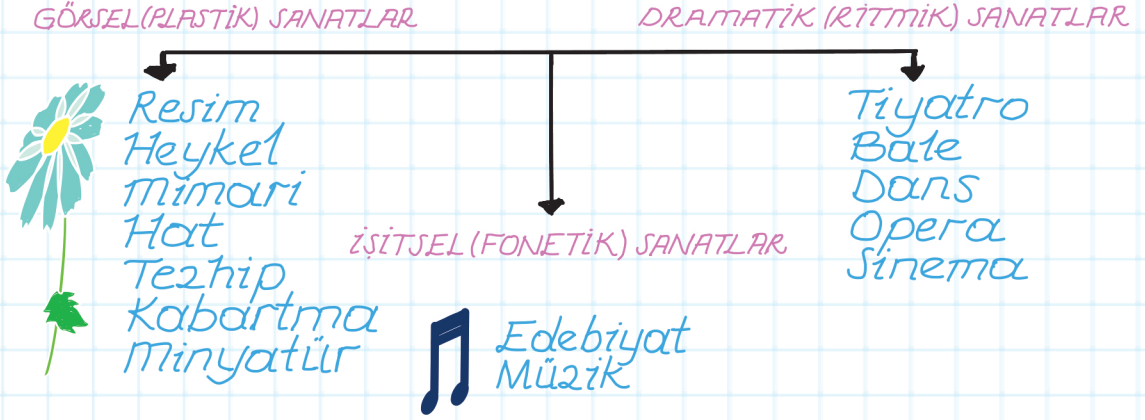
İnsana coşku ve heyecan veren, insanda güzel duygular uyandıran eserlere **sanat eseri** denir.

Edebiyat güzel sanatlar içinde en soyut olan sanat dalıdır çünkü malzemesi **dil**dir.

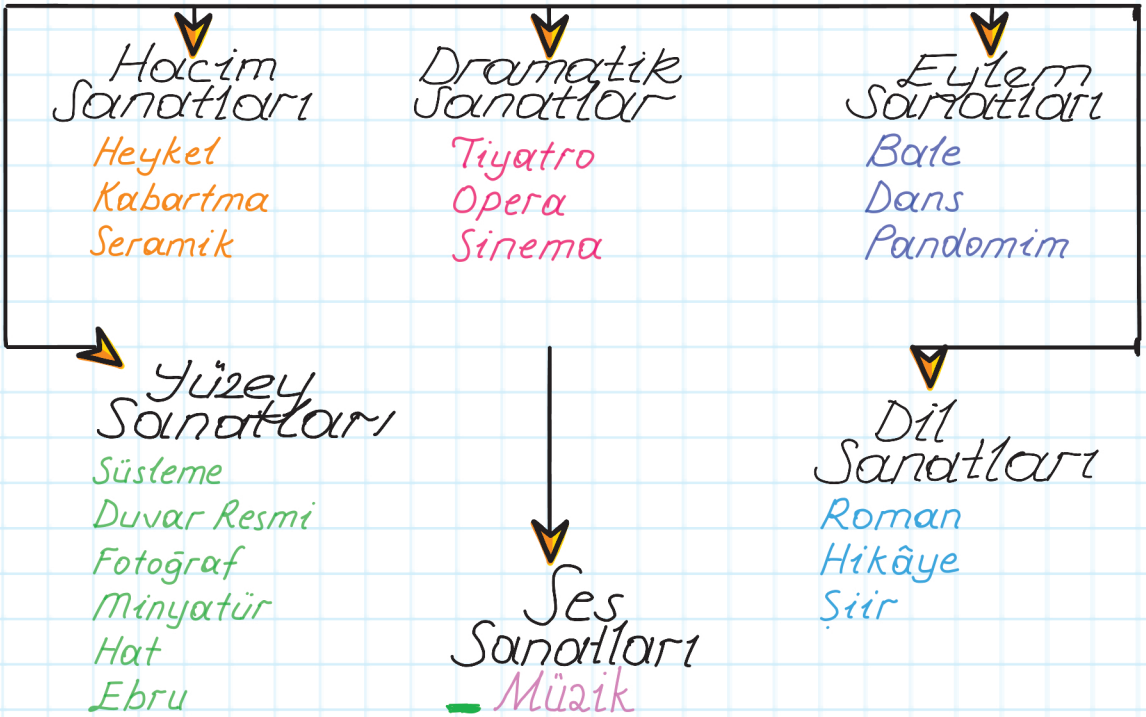

Güzel Sanatların Sınıflandırılması

GÜZEL SANATLARIN SINIFLANDIRILMASI (GELENEKSEL YÖNTEM)

MODERN (ÇAĞDAŞ) SINIFLANDIRMA

Sanat ve Zanaatın Karşılaştırılması

SANAT

ZANAAT

Bir duygunun, bir hayalin, bir tasarı ya da güzelliğin insanda oluşturduğu estetik karşılığa **sanat** denir.

İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren işlere **zanaat** denir.

Sanat yapının benzeri **yoktur**.

Zanaat eserinin pek çok benzeri **vardır**.

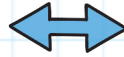

Amacı **güzellik** duygusunu uyandırmaktır. (**estetik**)

Amacı **faydalı** olmaktır.

Sanatçı **maddi beklentiden** uzaktır.

Zanaat ehlinin **maddi beklentisi** vardır.

Sanatkâr her defasında **özgün** bir eser ortaya koymaya çalışır.

Zanaatkâr **aynı ürünü** birçok kez tekrarlar.

Sanatkârın öncelikli amacı arasında **maddi beklenti** bulunmaz.

Zanaatkâr, yaptığı işe karşılık önceden belirlenmiş bir ücret alır.

Notlarım

Edebiyatın Bilimlerle İlişkisi

Edebiyatın diğer bilim dallarıyla ilişkisi vardır.

Yazar;

- Fedakarlık ister.
- eserinde kahramanların duygularını ve ruhsal durumlarını yansıtırken *psikoloji*,
 - insan-toplum ilişkisini anlatırken *sosyoloji*,
 - mekan tasvirleri yaparken *coğrafya*,
 - gerçeği düşünce yoluyla sorgularken *felsefe*,
 - geçmişte yaşanan bir olayı ele alırken *tarih* bilimlerinden yararlanır.

Basarır

NOT: Edebiyat, bilimlerden yararlanırken aynı zamanda bilimlere kaynaklık eder.

Destek Sorusu 1

Namık Kemal, Cezmi adlı romanında, Adil Giray'ın İran ile Osmanlı arasında yapılan savaş sonunda orada esir düşmesini; ardından Perihan, Şehriyar ve Cezmi ile olan ilişkilerini anlatmaktadır.

Bu parçaya göre edebiyatın hangi bilim dalı ile ilişkisi olduğu söylenebilir?

- A) Psikoloji B) Felsefe C) Tarih D) Coğrafya E) Sosyoloji

Edebiyatın Tarih ve Din ile İlişkisi

★ Edebiyatın da tarihin de konusu insanlar ve insanların başından geçen olaylardır.

★ Yazarlar, edebî eserlerinde tarihin verilerinden çokça yararlanırlar.

★ Tarihi bir olay, tarih açısından olduğu kadar edebiyat açısından da önemli bir kaynak olabilir.

★ Edebî eserlerden olan ve insanlığın karanlık dönemine ışık tutan destanlar, tarihin kaynakları arasında yer alır.

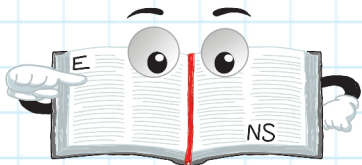
★ Tarihi gerçeklik, edebî metinlerde yeniden yorumlanır.

★ Siirin ilk örnekleri dinî ayinlerde söylenmiştir, buna göre edebiyat ve din arasında sıkı bir ilişkiden söz edilebilir.

★ Dinî hayat, edebî dönemleri belirleyen etkenlerden biridir.

★ Toplumun dinî yaşantısı, edebî eserlere konu olmuştur.

★ Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında İslamiyet'in kabulü önemli rol oynamıştır.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

Edebi Metinler (Sanat Metinleri)

Öğretici Metinler

Sanatsal metinlerde sanatçının amacı okuyucuda estetik zevk uyandırmak ve kurduğu dünyaya okuyucuyu çekmektir.

Öğretici metinler bilgi vermek amacıyla yazılan metinlerdir.

Sanatsal metinlerde yan anlam değeri taşıyan ve okuyucunun sevgisine bırakılan ifadelere yer verir, mecazlı ifadeler kullanılarak anlatıma çağrışım ve duygu değeri kazandırıp okuyucunun yeni ve farklı anlamlar çıkarabilmesi amaçlanır.

Öğretici metinler genellikle ketimelerin ilk anlamlarıyla oluşturulduklarından her okuyucuda aynı izlenimi bırakır.

Sanatsal metinlerde gerçeklik, değiştirilerek ve yorumlanarak aktarılır.

Öğretici metinlerde gerçeklik değiştirilmeden verilir.

Edebi metinlerde dil şiirsel işlevinde kullanılır.

Öğretici metinlerde dil göndergesel işlevinde kullanılır. Bu metinler hayatın gerçeklerini, tarihi olayları, felsefi düşünceleri ve bilimsel gerçekleri anlatır.

EDEBÎ AKIMLAR

KLASİSİZM

- ★ 17.yüzyıl ortalarında Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- ★ Akıl ve sağduyu önemsenir.
- ★ Konular, eski Yunan ve Latin edebiyatından alınmıştır.
- ★ Kahramanlar seçkin kişilerdir, sıradan insanlara eserlerde yer verilmez.
- ★ Önemli olan içerik değil, biçimdir.
- ★ Dil; açık, yalın ve soyludur.
- ★ Sanat için sanat görüşü savunulur.
- ★ Sanatçılar eserlerinde kendilerini gizler.
- ★ Klasisizm, en büyük edebî atılımı tiyatrodaki göstermiştir.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Moliere, Corneille
Racine La Fontaine
La Bruyere Daniel Defoe
Boileau Malherbe
Madam De La Fayette
Fenelon Bousset

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Sinasi ve Ahmet Vefik Paşa

Destek Sorusu 2

- I. Eski Yunan ve Latin edebiyatları örnek alınmıştır.
- II. Dil ve üslupta mükemmellik arayışı vardır.
- III. Genel olarak şiir ve tiyatrodaki kendini gösterir.
- IV. Ahlaki ve eğitici amaç güdülür, nesnellik ön planda tutulur.
- V. Eserlerde sıradan insanların yaşamı işlenir.

Klasisizm akımıyla ilgili yukarıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

NATÜRALİZM

- ★ 19. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- ★ Tek gerçeklik olarak doğayı gören ve bilgiye ulaşmada, gözlemlenebilen olgular üzerinden hareket eden akımdır.
- ★ Bu akımda toplum, büyük bir laboratuvar; insan deney konusu; sanatçı da bilgin sayılır.
- ★ İnsan kişiliğini anlatabilmek için soya çekim yasalarından ve toplum biliminden yararlanmışlardır.
- ★ Romanlarda kahramanların portreleri ince ayrıntılarına kadar c verilir.
- ★ Yazar, eserde kişiliğini gizler.
- ★ Gözlem ve tasvir önemlidir.
- ★ Eserlerinde hayatı bütün yönleriyle anlatırlar.
- ★ Dil her seviyedeki insanın anlayabileceği bir düzeyde tutulmuştur.
- ★ Sanat toplum içindir anlayışı doğrultusunda eserler verilmiştir.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

*Emile Zola, Maupassant, Alphonse Daudet,
John Steinbeck, Goncourt Kardeşler*

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Nabizade Nazım

ROMANTİZM

- ★ 19. yüzyıl başında Fransa'da klasisizme tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- ★ Klasik edebiyatın kural ve şekilleri bırakılır.
- ★ Konular tarihten ve günlük yaşamdan alınır.
- ★ Akıl yerine duygular ve hayaller ön plana çıkmıştır.
- ★ Sanatçılar eserlerinde kişiliklerini gizlemezler.
- ★ Sanata toplum içindir görüşünü benimsemişlerdir.
- ★ Gözlem ve tasvire önem verilir.
- ★ Konular işlenirken iyi-kötü, doğru-yanlış gibi karşıtlıklardan yararlanır.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

*Voltaire, Shakespeare, Lord Byron, Goethe, Schiller, Rousseau,
Chateaubriand, Madame de Staël, Lamartine, Victor Hugo,
Aleksandre Dumas Pere, Alfred de Musset, Alfred de Vigny
Aleksandre Puşkin*

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

*Namık Kemal, Ahmet Mithat, Abdülhak Hamit Tarhan
Recaizade Mahmut Ekrem*

REALİZM

- ★ 19. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da romantizme tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- ★ Konu gerçekten alınır. Olay ve kişiler yaşanan ve yaşayan kişilerin benzerleridir.
- ★ Kişilerin ruhi davranışlarını etkileyen, onların kişiliklerini çizen çevre ve ortamın tanıtılmasına önem verilir.
- ★ Betimlemeler yazarın gözüyle yapılmaz, kahramanın gözüyle yapılır.
- ★ His ve hayale kapılmadan toplum gerçeklerini olduğu gibi yansıtır.
- ★ Sanat için sanat görüşünü savunurlar.
- ★ Realizm, ağırlıklı olarak roman ve hikâye akımıdır.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Flaubert	Stendhal	Balzac	Daniel Defoe
Hemingway	Charles Dickens	Turgenyev	Çehov
Gorki	Gogol	Tolstoy	Dostoyevski

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Recaizade Mahmut Ekrem	Samipaşazade Sezai
Mehmet Akif Ersoy	Ömer Seyfettin
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Refik Halit Karay
Reşat Nuri Güntekin	Halide Edip Adıvar

FÜTÜRİZM (GELECEKÇİLİK)

- ★ 20. yüzyılda ortaya çıkmış, makineyi edebiyata taşıyan akımdır.
- ★ 1. Dünya Savaşı başlamadan ortaya çıkan akım "geçmişten kopuşu, yenilik ve değişikliğe yönelişi" ilke edinmiştir.
- ★ İtalyan sanatçı Marinetti tarafından kurulmuştur.
- ★ Sanatçılar, şiirde temel öğelerin cesaret, cüret ve isyan olduğunu düşünürler, edebiyatın durgunluktan sıyrılması gerektiğini savunurlar.
- ★ Geçmişin sanat değerlerini bırakmak yeni anlatım biçimleri bulmak gerektiğini savunmuşlardır.

Marinetti ve Mayakovski dünya; Nazım Hikmet ise Türk edebiyatının en önemli temsilcileridir.

DESTEK NOKTASI

Realizm, ağırlıklı olarak roman ve hikâye akımıdır.

PARNASİZM

- ★ 19. yüzyılın sonunda Fransa'da ortaya çıkmış bir akımdır.
- ★ Şiirde realizm olarak tanımlanabilir.
- ★ Seçkin bir kitleye seslenilmiştir.
- ★ Doğal güzelliğe ve dış görünüme büyük önem verilir.
- ★ Sanat sanat içindir ilkesini savunmuştur.
- ★ Nesnelere dış görünüşünü aktarmışlardır.
- ★ Biçimde "mükemmeliyetçilik" söz konusudur.
- ★ Kelimeler seçilerek kullanılır; kelimelerin sıralanışı ve ahenk önemlidir.
- ★ Kafiye ve redife önem verilir.
- ★ Romantizmde bırakılan eski Yunan ve Latin kültürüne dönüşmüştür.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Theophile Gautier

Theodore Banville

Francois Coppee

Jose Maria de Heredia

Leconte de Liste

Sully Prudhomme

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Tevfik Fikret

Cenap Şahabettin

Yahya Kemal Beyatlı

SEMBOLİZM

- ★ 19. yüzyılın ikinci yarısında parnasizme tepki olarak ortaya çıkmış bir akımdır.
- ★ Sembolistler, nesnelere olduğu gibi anlatmak yerine, bunların insan üzerindeki etki ve izlenimlerini semboller aracılığıyla anlatmışlardır.
- ★ Şiirde anlam açıklığından kaçınmışlardır.
- ★ Şiir anlaşılacak için değil hissedilmek içindir ilkesini benimsemişlerdir.
- ★ Şiirde alaca karanlık, üzüntü ve ay ışığı, gün doğumu, gün batımı gibi belli belirsiz görüntüleri yansıtırılar.
- ★ Şiiri sessiz bir şarkı olarak tanımlamışlar ve müziği şiirin amacı durumuna getirmişlerdir.
- ★ Sanat için sanat anlayışına bağlıdırlar.
- ★ Dil oldukça ağırdır.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Baudelaire

Mallarme

Arthur Rimbaud

Paul Verlaine

Paul Valery

Edgar Allan Poe

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Ahmet Haşim

Ahmet Hamdi

Cahit Sıtkı

Ahmet Muhip

Cenap Şahabettin

SÜRREALİZM (GERÇEK ÜSTÜCÜLÜK)

Kelime anlamı "gerçeküstücülük" demek olan bu akım, 1924'te Fransa'da ortaya çıkmıştır.

Realizm, natüralizm ve parnasizm akımlarına tepki olarak doğmuştur. Freud'un "psikanaliz kuramı"nın edebiyata uyarlanmış biçimidir.

Bilinçaltının rüyada ortaya çıktığını savunurlar.

Hipnotize edilmiş insanlara şiir söyletmişlerdir.

Akıl ve mantık değersizdir., insanı yönlendiren içgüdü, bilinçaltıdır demişlerdir.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Andre Breton

Louis Aragon

Paul Eluard

Philippe Soupault

Rene Char

Bu akımın Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Orhan Veli Kanık

Cemal Süreya

İlhan Berk

(İkinci Yeniciler)

Oktay Rifat

EMPRESYONİZM (İZLENİMCİLİK)

- ★ 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmış, Fransa'da gelişmiş bir akımdır.
- ★ Edebiyatta, resimde, müzikte etkisini göstermiştir.
- ★ Duygularımızın dış evreni bize olduğu gibi değil, onun gerçek görünüşünü değiştirerek ulaştırdığı kabul edilmiştir.
- ★ Sanatçılar, yapıtlarında, dış dünyada gördüklerinin gerçek yönünü değil; "kendilerinde uyandırdığı izlenimleri" anlatmışlardır.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Rainer Maria Rilke

Paul Verlaine

Arthur Rimbaud

EGZİSTANSİYALİZM (VAROLUŞÇULUK)

- ★ İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarında bağımsız bir felsefe olarak ortaya çıkmıştır.
- ★ En önemli temsilcisi ve kurucusu Jean Paul Sartre'dir.
- ★ Var olmayı her şeyden önce görenlerdir.
- ★ Bu akıma varoluşçuluk da denir.
- ★ İnsan kendi değerlerini kendi oluşturabileceğini bilmelidir ve insan bütünüyle özgür olmalıdır, düşüncesini savunmuşlardır.

Bu akımın dünya edebiyatındaki en önemli temsilcileri:

Jean Paul Sartre, Albert Camus, Andre Gide, Samuel Beckett, Franz Kafka